

С.К.Рысбаев п.и.д., профессор

**1-класста «Алиппени» окутууга карата
методикалык көрсөтмөлөр**

Китепчеде «Алиппе» китебинин ички түзүлүшү, комплекстин бөлүктөрү, аталыштары, ар биринин мүнөздөмөсү, «Алиппени» окутууга карата методикалык кеңештер, т.а., «Алиппеге» чейинки оозеки курсту өткөрүү, «Алиппе» кезинде сабат ачуу, «Алиппеден» кийинки окуу жана сөз өстүрүү иштери, ошону менен катар, айрым урунттуу темаларды өтүүгө карата сунуштар берилген.

Алгы сөз

Колунузга «Алиппе» китебин алдыңыз. Ал–билим–таалим алуунун жолуна түшүп, мектеп босогосуна жаңы аттаган кыргыз баласынын биринчи китеби. Адам баласынын өмүр жолу сөзсүз мектеп аркылуу өтөт. Ошондуктан, «Алиппе» баласыз, а бала «Алиппесиз» калбасын.

Биз балдарыбыздын окуу курагына келген кезинде «Алиппени» эстейбиз. Анткени, ал-баланын негизги сабат ачуу китеби. Балабызга таалим-тарбия берүү жөнүндө ойлонгондо алардын ар бир кыймылына жана жүрүм-турумуна көз салып, тескеп киребиз. Ал учурда эч качан китеп жөнүндө ойлонбойбуз. Көрдүңүзбү, биз кандай жаңылабыз.

Турмушту балага таанытуу да – улуулардын милдети. Балдар улуулардын жолуна түшүп, алардын тажрыйбасына таянып, үйрөнүп өсөт. Мында да, биз, улуулар дүйнөнү таанууда китепти көңүлдөн сырткары кармайбыз. Биз дагы бир ирет жаңылдык.

Анткени, балалык курак–бул оюн жана китеп менен азыктанган курак. А жакшы китеп балага турмушту таанытуунун жана таалим-тарбия берүүнүн куралы экенин эч ким тааныбайт.

Ошол үчүн «Алиппе» баланын сабатын ачуунун гана китеби эмес, ал чөйрөнү, кыргыз турмушун, жаратылышын, тарыхы менен адабиятын, элдин рухун, Ата салты менен Эне адебин, эне тилинин нукуралуулугу менен сулуулугун, Ата Журтунун ыйыктыгы менен улуулугун таанып-билүүнүн «Алиппеси» болууга тийиш. Бул айтылгандар анын мазмунун, ички өзөгүн түзмөкчү.

Колунуздагы Алиппе ушул айтып аткандардын баарына татый албаса да, анын негизги элементтерин камтууга аракеттер жасалды. Аны өркүндөтүү, толуктоо, жаңылоо келечектин иши демекчимин.

Анда эмесе, Сиздерге – чыгармачыл мугалим жана зирек окуучу, ак жол каалайм!

Мазмуну:	
«Алиппе» комплексинин түзүлүшү тууралуу.....	3
«Алиппени» окутуунун жалпы методикалык багыттары.....	5
1-класстагы оозек аңгемелешүү сабагы.....	10
Оозеки сүйлөшүү сабактарында окуучуларга рухий тарбия берүүнүн багыттары жана ыкмалары.....	15
«Алиппе» мезгилине чейин окуучунун фонетикалык жөндөмүн текшерүү жолдору.....	20
“Алиппе” мезгилинде өздөштүрүлүүчү окуу материалдардын жайгаштырылышы тууралуу маалыматтар.....	22
Тыбыштык талдоо-жыйноо методу аркылуу балдардын сөз байлыгын артыруу жана кебин өстүрүү.....	24
Тамганы туура жазуу менен баланын орфографиялык сабаттуулугун арттыруунун байланыштуулугу.....	26
«Алиппе» мезгилинде сабатка үйрөтүүнү уюштуруу баскычтары жана ыкмалары.....	29
Кеп ишкердүүлүгүнүн түрлөрүнө жараша машыктыруу иштери	31
Окуучуларды грамматикалык материалдардын үлгүлөрү менен тааныштыруу.....	32
Муундап окууну, андан ары туура жазууну уюштуруу, ага карата керектелүүчү дидактикалык материалдар.....	33
Окуу жана сөз өстүрүү жумуштарын бирдикте жүргүзүү жолдору.....	35
Кеп ишкердүүлүгүнө көнүктүрүүчү көнүгүүлөр топтому.....	38
Фонетикалык көнүгүүлөр.....	42
Адеп Алиппеси («Алиппе майрамы» үчүн дидактикалык материалдар).....	50

Аталган китеп боюнча толук маалыматты Кыргыз билим берүү академиясынын Мамлекеттик тил жана лингводидактика лабораториясынан алууга болот